

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут публічного управління
та державної служби
Кафедра публічної політики
Інститут досліджень безпеки Європейського Союзу (Франція)
Гранадський університет (Іспанія)
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)
Університет імені Неджметтіна Ербакана (Туреччина)
Державний університет в Гуарапуаві (Бразилія)

Матеріали
VI Міжнародної науково-практичної конференції

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

20–21 травня 2022 року

Харків
2022

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

Редакційна колегія:

Балацинова А. Д. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Васильєва С. О. – д-р пед. наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Кін О. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Собченко Т. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ткачова Н. О. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Цапко А. М. – канд. пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол №7 від 20.07.2022 року)*

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 20–21 травня 2022 р.) / за ред. Боярської-Хоменко А. В., Попової О. В. ; Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків, 2022. 498 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти з питань методології, історичного та компаративного дискурсу розвитку педагогічної науки; організаційних, дидактичних і методичних засад реалізації дистанційного та змішаного навчання; педагогічних засад інклюзивної освіти; інновацій в освіті; розвитку загальної і вищої освіти; освіти дорослих; цифрових трансформацій в публічному управлінні та адмініструванні.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, здобувачам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Воровка М. І., Кожевникова А. В., Меркулова Н. В., Богатирьова К. О.	279
Формування педагогічної майстерності майбутнього викладача хореографії	
Ворожбіт-Горбатюк В. В.	282
Життєві ціннісні орієнтації підлітків – основа пропедевтики прихованих ситуацій ризику	
Гнезділова К. М., Махиня Н. В., Терентьєва Н. О.	286
Глобальні навички: їхнє значення та розвиток в сучасному освітньому середовищі	
Григор'єва І. О.	291
Особливості дитячого білінгвізму в сучасному освітньому процесі	
Гура В. Л., Берданова О. В.	294
Міждисциплінарний підхід до формування освітніх програм у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка на прикладі магістерської програми «Економічна безпека підприємництва»	
Дейниченко Г. В., Дейніченко Т. І.	298
До проблеми визначення складників дефініції «проектування»	
Доценко Д. Г.	301
Ключові тренди зовнішнього забезпечення якості вищої освіти	
Житницька А. А.	305
Контент-аналіз дефініції «soft skills»	
Завгородня Т. К.	308
Науково-дослідницька діяльність студента як фактор його професійної підготовки	
Зелений І. І.	312
Суть поняття готовності до професійного самовдосконалення майбутніх фахівців розвідувальної діяльності	
Kabadayı A.	315
Evaluation of Teacher Candidates' Opinions on Family Participation Works in Pre-School Education	
Kabadayı A.	322
Examination of Function and Content Words Used by Children in the Types of Games They Played	
Kabadayı A.	328
The Effect of Social Media Use on Children's Language Development	
Калашнікова Л. М., Сусліченко К. С.	335
Вплив продуктивного навчання на розвиток самостійної пізнавальної діяльності учнів загальної школи під час навчання математики	
Калінічева Г. І.	338
Рейтингове оцінювання професійної діяльності науково-педагогічних працівників як елемент академічної автономії університету	
Князян М. О., Князян Р. Х.	344
Творча діяльність майбутніх учителів з навчання іноземних мов у закладах загальної та вищої освіти	

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ДЕФІНІЦІЇ «SOFT SKILLS»

Житницька А. А.

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статті підкреслюється, що з кожним роком роль soft skills у процесі професійного розвитку співробітників зростає, що відзначають науковці. Автором розглядається поняття soft skills та його значення для становлення фахівця в професійній сфері. Проведено змістовний аналіз дефініцій «soft skills» та виявлено спільні та відмінні риси в підходах до розуміння «м'яких» навичок різними авторами.

Ключові слова: soft skills, hard skills, аналіз, зміст, дефініція.

Every year the role of soft skills in the process of professional development of employees is increasing, which is noted by researchers. The article deals with the concepts of soft skills and its importance for the development of a specialist in the professional field. Content analysis of the definition «soft skills» is conducted, the common and distinctive features in approaches to understand the «soft» and competencies of various authors are identified.

Key words: soft skills, hard skills, analysis, content, definitions.

Найважливішим чинником вирішення стратегічних завдань будь-якої держави є боротьба за людський капітал, стимулювання творчості, підприємливості та безперервності освіти. Для ефективної діяльності важливі не лише професійні навички, а й додаткові знання та вміння.

Досі більшість людей вважали, що успіх у професійній діяльності залежить від рівня професіоналізму людини, наділеної низкою ключових якостей, таких як розуміння себе в професії, знання посадових обов'язків тощо. Проте сучасні тенденції вказують на те, що це вже застарілий міф. Сьогодні хороший фахівець – це той, який уміє мобільно та інтегративно вибирати продуктивний спосіб взаємодії з навколишнім середовищем, що складається з безлічі елементів, при цьому динамічно змінюється та перетворюється не залежать від ситуації занурення в неї. Часом людям, які прагнуть реалізувати та проявити себе в суспільстві, не вистачає не професіоналізму, а вміння бути ефективними. Отже, на сьогоднішній день на перший план виходять уніфіковані навички та особисті якості, які підвищують ефективність роботи та взаємодію з іншими людьми – «soft skills».

У науці на сьогоднішній день немає певного однозначного трактування терміну soft skills. Дослідники розглядають та визначають поняття soft skills крізь призму свого сприйняття та сфери наукових інтересів. Проте практично всі визначення частково взаємопов'язані, і вони тісно переплітаються один з одним.

Розглянемо, як трактують soft skills різні науковці та автори (див. табл. 1).

Таблиця 1

Контент-аналіз дефініції «soft skills»

Автор	Визначення
-------	------------

Grisi	Soft skills надають hard skills необхідної гнучкості, щоб розвиватися і залишатися в курсі змін обставин життя. М'які навички є тісно пов'язаними з пластичними, раціональними здібностями, розвинутими людиною в префронтальній корі головного мозку за останні 50 000 років. Hard skills дозволяють людині бути тим, ким вона є за сферою своєї діяльності: інженером, фізиком або ж філософом. М'які навички діють у напяму далекому від професійної ролі особистості та виходять за рамки жорстких вимог професії [8].
Lippman L. H., Ryberg R., Carney R., Kristin A.	Soft skills – комплекс неспеціалізованих, важливих для кар'єри надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і є наскрізними, тобто не пов'язаними з конкретно предметною сферою [10].
Hurrell, Scholarios, Thompson	Учені визначають soft skills як нетехнічні навички, включаючи міжособистісні та внутрішньо особистісні здібності, щоб певною мірою полегшити виконання опанованої професії [9].
Diane H. Parente, John D. Stephan, Randy C. Brown	Soft skills – це навички управління людьми, а саме: чітке та змістовне спілкування, зворотний зв'язок, вирішення та/або управління конфліктами, а також розуміння людської поведінки [7].
Повстин О., Козяр М.	Soft skills – м'які навички, що сприятимуть успішній комунікації майбутніх фахівців та досягненню професійного успіху [5].
Cinque M., Haselberger D.	М'які навички являють собою динамічне поєднання когнітивних та метакогнітивних навичок, міжособистісних, інтелектуальних та практичних, яке допомагає людям адаптуватися, поводитися позитивно та ефективно справлятися з викликами свого професійного й повсякденного життя [6].
Длугунович Н.	Soft skills – це навички, вміння та характеристики, які дозволяють бути успішними незалежно від компанії, її специфіки діяльності та напрямлення бізнесу. Ці якості відповідають за прийняття рішення та комунікації. До них відносять: виявлення лідерських якостей та вміння працювати в команді, мотивація команди, вміння навчати, вміння проводити переговори, розв'язання конфліктів, вміння ставити та досягати поставлених цілей, управління часом, цілеспрямованість, презентаційні навички, ораторське мистецтво, навички ефективної комунікації, стресостійкість, креативність тощо [2].
Коваль К.	«Soft skills» – соціологічний термін, який відноситься до емоційного інтелекту людини, свого роду перелік

	особистих характеристик, які так або інакше пов'язані з ефективною взаємодією з іншими людьми. Це навички, прояв яких достатньо важко виявляти, безпосередньо визначати, перевіряти, наочно демонструвати. До цієї групи належать індивідуальні, комунікативні та управлінські навички [3].
Махначова Н., Мідляр. А.	Soft skills – це навички універсальні, які допомагають професійно розвиватися і будувати кар'єру в будь-якій галузі. Причому чим вище людина піднімається кар'єрними сходинками, тим менша вага hard skills і більша – soft skills [4].
Бородіна Н., Чеберячко С., Шевчук Н.	Soft skills – це збірний термін, який посиляється на безліч варіантів поведінки, що допомагають людям у роботі, зокрема командній, а також успішно соціалізуватися, швидше адаптуватися до змін на ринку праці та переорієнтуватися в разі втрати актуальності сфери зайнятості [1].

З огляду на подану таблицю можна констатувати, що кожен автор розглядає та визначає поняття soft skills по-різному, але необхідно зазначити, що абсолютно всі визначення між собою частково взаємопов'язані. Одні науковці відносять до ключових м'яких компетентностей навички ефективної комунікації, лідерські якості особистості, інші ж стверджують, що це здатність ефективно та швидко вирішувати конфлікти та навички ефективного управління. Безсумнівним залишається факт впливу сформованих soft skills та постійного розвитку м'яких навичок для успішного досягнення поставлених цілей, грамотного використання навичок, знань та здібностей у професійної діяльності та для досягнення конкурентоспроможності на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Бородіна Н. А., Чеберячко С. І., Шевчук Н. А. Формування навичок soft skills та принципів доброчесності у здобувачів вищої освіти при викладанні дисциплін зі спеціальності «Цивільна безпека». *Вісті Донецького гірничого інституту*. 2020. № 2 (47). С. 206–214.
2. Длугунович Н. А. Soft skills як необхідна складова підготовки ІТ-фахівців. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. № 6. С. 239–242.
3. Коваль К. О. Розвиток «Soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2015. № 2. С. 162–167.
4. Махначова Н. М., Мідляр. А. К. «Soft skills» керівника підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2017. № 17. С. 380–383.
5. Повстин О. В., Козяр М. М. Значення soft skills у формуванні управлінської компетентності фахівців у галузі безпеки людини. *Вісник державного університету безпеки життєдіяльності*. 2019. Вип. 20. С. 122–127.

6. Cinque M. Soft skills development in European countries. *Tuning Journal*. 2016. № 2. P. 389–427.
7. Diane H. Parente, John D. Stephan, and Randy C. Brown, «Facilitating the Acquisition of Strategic Skills: The Role of Traditional and Soft Managerial Skills». *Management Research Review*. 35, 11 (2012): 1007.
8. Grisi, C.G.A., Soft Skills: a close link between enterprises and ethics. Speech at «Soft Skills and their role in employability – New perspectives in teaching, assessment and certification». – workshop in Bertinoro, FC, Italy, 2014.
9. Hurrell, S. A., Scholarios, D. and Thompson, P. (2013) More than a “humpty dumpty” term: Strengthening the conceptualization of soft skills. *Economic and Industrial Democracy*, 34(1), pp. 161–182. doi: 10.1177/0143831X12444934.
10. Lippman L. H., Ryberg R., Carney R., Kristin A. Workforce connections: key «soft skills» that foster youth workforce success: toward a consensus across fields. *Child Trends Publication*, 2015. 56 p.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА ЯК ФАКТОР ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Завгородня Т. К.

докторка педагогічних наук, професорка
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна

У статті розглядається проблема підвищення ефективності підготовки майбутніх педагогів засобами науково-дослідницької діяльності, доводиться необхідність залучення студентів до цього виду діяльності з першого курсу. Наголошується на необхідності формування в студентів потреби постійно інтегрувати отримані теоретичні знання з науково-дослідницькою діяльністю.

Ключові слова: майбутній педагог, науково-дослідницька діяльність, інтегрування, теоретичні знання.

The article considers the problem of improving the efficiency of training future teachers by means of research activities, argues the need to involve students in this type of activity from the first year. Emphasis is placed on the need to form in students the need to constantly integrate the acquired theoretical knowledge with research activities.

Key words: future teacher, research activities, integration, theoretical knowledges.

Сьогодні в умовах переходу від індустріального до інформаційного суспільства ознакою сучасної вищої освіти стала поява нового виду товару – інтелектуальної власності. Тож освіта стає в усьому світі основою конкуренції, основним виміром прогресивності країни, коли важелем у подальшому її прогресі є розвиток особистості, що вимагає зробити освіту найбільш пріоритетною галуззю життя й діяльності. Отже, «знання мають стати сутністю особистості, основою